Indledningen til den politiske forhandling må komme til at omfatte mange emner. De politiske problemer rører ved alle sider af menneskelivet og samfundslivet, og det er forresten ikke altid de spørgsmål, der er mest på tapetet, som er de vigtigste.

UDENRIGSPOLITIK

Det må være naturligt at indlede med at sige nogle ord om den politiske situation ude i verden. Naturligt, fordi der i vore dage er så stor sammenhæng mellem landene og problemerne, at her - om noget steds gælder detgamle ord -: når naboens hus brænder, er dit eget i fare. Og vi må jo med bekymring og alvor konstatere, at der er ildløs nogle steder i verden.

De hjemlige problemer skal vi nok lade være med at glemme, men
vi kan i en politisk forsamling ikke overse, at det handlingsforløb, som finder sted uden for vore grænser både direkte og indirekte har indflydelse på vor situation og betydning for vore muligheder.

I den politiske debat herhjemme kan der da også iagttages en klar tilbøjelighed til at give de udenrigspolitiske problemer en mere fremskudt plads, end man gjorde det før i tiden. Denne udvikling må hilses med glæde. Venstre har gennem årene ofte fremført krav om en mere levende udenrigsdebat. Vi har ment, at en bred og åben meningsudveksling om udviklingen ude i verden og om de storpolitiske hændelsers betydning for Danmark er en forudsætning for den demokratisering af udenrigspolitikken, der påbegyndtes efter den første verdenskrig, men som først nu begynder at blive en levende realitet. Det er både værdifuldt og nødvendigt, at offentligheden og folketinget spiller en aktiv rolle ved udformningen af vor udenrigspolitik. Vi lever i en tid, hvor det ikke er nationernes uafhængighed, men derimod en erkendelse af den gensidige afhængighed, der rummer nøglen til fremskridt og sikkerhed.

Et særligt U-lands-udvalg

Spørgsmålet om u-landshjælpen indtager med rette en fremskudt plads i udenrigsdebatten. Vi kan ikke stille os kolde og passive over for den kendsgerning, at to trediedel af jordens befolkning
lever under det niveau, vi betragter som et rimeligt og menneske værdigt eksistensminimum. Ud fra menneskelige, sociale og politiske synspunkter må det betragtes som en uafviselig opgave for et i denne sammenhæng højt udviklet land som Danmark at spille en aktiv rolle i bestræbelserne for at hjælpe de fattige nationer

med at nå en højere udvikling. Den opgave, der her toner frem, kan kun løses, hvis vi mobiliserer megen tålmodighed. Vi må vente mange skuffelser, og vi må se i øjnene, at der bliver en større spildprocent, end vi er vant til at regne med. Men det er også en opgave, der kun kan løses på baggrund af en meget grundig indleven i hele u-landsproblematikken. Jeg tror, det vil vise sig nyttigt, at finansudvalget har haft lejlighed til at studere nogle af de projekter, Danmark har engageret sig i. Men i betragtning af, at u-landshjælpen vil komme til at koste os store beløb, og under hensyn til, at det er en opgave, vi skal arbejde med i mange, mange år, burde det måske overvejes at lade folketinget nedsætte et særligt u-lands-udvalg, hvis medlemmer så kan få lejlighed til at udvikle et dybtgående kendskab til alle de spørgsmål, der her møder os. Det er nødven digt, at folketinget indtager sin naturlige, centrale placering i vor u-landspolitik. Det kunne så også inddrage den sagkundskab og lokalviden, som f. eks. danske missionærer repræsenterer rundt om i udviklingslandene. Der er også danske ingeniører og erhvervsfolk, der har årelangt kendskab til disse forhold. Det forekommer mig, at man har gjort alt for lidt brug af denne samlede sum af danske erfaringer. Alt dette vil kunne bidrage til en effektivisering af hjælpen, det vil kunne sikre, at spildprocenten ikke bliver unødvendig høj, og det vil kunne hjælpe til at fastholde offentlighedens medleven i disse spørgsmål. Det må undgås, at vor bistandspolitik bliver påvirket af tilfældige stemningsudsving i den offentlige mening, men her har folketinget en mulighed for at skabe en bedre kontakt mellem offentligheden og vort u-landsarbejde.

Vietnam-krigen

I den danske udenrigsdebat spiller Vietnam-krigen en fremskudt rolle. Man kan ikke se bort fra, at debatten har en tendens til at vise skævhed, fordi kritikken mod U. S. A. ofte er så larmende. Den er også ofte uretfærdig. Det kniber tit med forståelsen af amerikanernes bevæggrunde, og det skorter på anerkendelse af U.S.A.'s hyppigt gentagne tilbud om at søge en forhandlingsløsning. Hvis modparten havde samme positive interesse i at forhandle, ville vi i dag næppe have krig i Vietnam. Dette er dog et vigtigt træk i billedet. Hermed skal ikke være sagt, at der savnes grundlag for at rette kritik mod den amerikanske Vietnam-politik, men vor bedømmelse af amerikanernes holdning og politik må være fair.

Mens krigen i Vietnam fylder os med sorg og bekymring, kan vi på et andet vigtigt storpolitiske område iagttage en udvikling, der er opmuntrende. På trods af

Vietnam-krigen, der ikke kan undgå at spærre vejen for virkelige fremskridt i retning mod afspænding mellem Øst og Vest, kan der dog iagttages et stadigt mildere klima i forholdet mellem den kolde krigs parter. Især her i Europa sker der en gradvis forbedring af forholdet mellem landene i Østeuropa og Vesteuropa. Det er en udvikling, som blandt andet kan udlæses af de stadigt udvidede kontakter mellem øst og vest. Det er en naturlig ting for Danmark at være aktivt med i denne udvikling.

MARKEDSPOLITIKKEN

Markedspolitikken fremtræder stadig som et af de største politiske problemer herhjemme, ja, på lidt længere sigt vel nok større end noget andet spørgsmål, vi står overfor. Tidligere end noget andet parti herhjemme pegede Venstre på de politiske og erhvervsmæssige muligheder, der knytter sig til et medlemsskab i Fællesmarkedet. I flere år har vi peget på, at det ville volde de samlede danske erhvervsinteresser stor skade, hvis vi ikke i tide bragte vort medlemsskab i orden. Selve den principielle beslutning om at søge ind i Fællesmarkedet blev jo truffet for flere år siden, og beslutningen havde den fornødne brede tilslutning. Men Venstre har ikke hidtil kunnet vinde tilslutning til sine synspunkter med hensyn til tidspunkt og følgeskab. Man har i agitationen mod Venstres markedspolitiske standpunkt blandt andet lanceret udtrykket om "enegang" ind i Fællesmarkedet. Man har med dette ord villet fremkalde en vis uhyggefornemmelse, en forestilling om, at vi behøvede at overskære alle de venskabsbånd og alle de handelsforbindelser, der knytter os til lande, som vi på mange måder står nær, hvis vi valgte at gå ind i Fællesmarkedet uden at vente på den ene eller den anden. Denne problemstilling er i bund og grund forkert. Tilslutning til Fællesmarkedet betyder jo ikke, at vi lukker os ude fra de markeder, vi har i England, Sverige og andre steder. Fællesmarkedet opretholder netop en vældig og stadigt ekspanderende handel med både England og Sverige, og når Danmark kommer med i Fællesmarkedet, finder vi vor plads i dette handelsmæssige mønster. Men hvis vi fortsat holder os uden for Fællesmarkedet - ud fra en forestillling om at gåsegang skal være bedre og tryggere end enegang - så trænges vi bort fra de afsætningsmarkeder, vi har i Fællesmarkeds-området. Forbliven uden for Fællesmarkedet vil berøve os markeder, medlemsskab i Fællesmarkedet vil åbne os nye muligheder. Denne enkle problemstilling er heldigvis på vej til at trænge frem i billedet. Mens regeringens markedspolitik hidtil har været stiv og fastlåst, er der nu tegn på større bevægelighed og måske også mere bevægelse. Vi er rede til at støtte

et ærligt og energisk forsøg på at få løst vort markedsproblem i samarbejde med Sverige og Norge. Vi betragter det som udtryk for en vågnende realisme, at regeringen nu har opgivet kravet om, at Danmark skal vente med at indtræde i Fællesmarkedet, indtil England er helt eller næsten rede til at opfylde vilkårene for medlemsskab. Ventetiden kunne i så fald være blevet meget lang. Men forhandlingerne om en nordisk løsning må ikke under nogen omstændigheder blive et nyt påskud til at forhale den afgørelse, der trænger sig så stærkt på.

ET ÅR PRÆGET AF VENSTREINITIATIVER

Vender vi os til indenrigspolitikken, er det vel naturligt at sige et par ord om, hvad der er sket siden sidste landsmøde.

Det fandt sted den 11. - 12. september 1965 i København, og imellem det møde og landsmødet 1966 ligger altså også et helt folketingsår .

Et folketingsår, som i høj grad blev præget af Venstres initiativer. Vi nåede betydelige resultater, selv om vi naturligvis også måtte notere skuffelser.

Det er vel rigtigt først at nævne det samarbejdsinitiativ, som på så mange måder kom til at øve indflydelse også på årets daglige arbejde.

Venstres samarbejdsinitiativ

Den 4. august 1965 holdt jeg en tale ikke så langt herfra, hvori jeg indbød de radikale til et samarbejde først og fremmest med det sigte at skabe grundlag for en liberal regering. Dette initiativ førte til en række samtaler mellem repræsentanter for de to partier året igennem. Det har ganske vist ikke endnu ført til et regeringsskifte, men det havde vel heller ikke selv de mest optimistiske turdet håbe på så hurtigt; men det har sat sit præg på adskillige af de beslutninger, som folketinget gennemførte, at de to partier var på talefod med hinanden. Jeg er ikke i tvivl om, at det har været med til at svække Socialdemokratiet, at det ikke uden videre kunne regne med radikal støtte, selv om de både prøvede og i fremtiden vil prøve at presse de radikale.

Finansminister Grünbaum har jo med stor åbenhjertighed sagt i denne by for 3 uger siden, at nu ville de presse de radikale. Det siger vel mere end mange udredninger, hvilken situation regeringen befinder sig i. Mon dog ikke de radikale synes, at det er en lidt ejendommelig form for samarbejde, sådan at skulle have tommelskruer på.

Det samarbejde mellem liberale partier, som vi lagde op til, anser jeg stadig for at være en rigtig og sund linie for Venstres politik. Jeg føjer gerne til, at det er en selvfølge, at vi ikke ønsker at sætte samarbejde med et liberalt parti i stedet for

samarbejdet med et andet. Tværtimod ønsker vi at udvide og styrke samarbejdet mellem partier, der ikke er socialistiske.
Der har da også været nær kontakt mellem Venstre og konservative året igennem. Og det liberale samarbejde er uden presseri.
En god måneds tid efter Svanninge-talen var der valg i Norge.
Det førte til, at den socialdemokratiske regering, som havde haft magten i en menneskealder, afløstes af en liberal-borgerlig regering, og dette skifte var så åbenbart kun muliggjort, fordi de liberale partier, trods stor selvstændighed og forskellighed, formåede at se ud over, hvad der skilte, og at finde hinanden i et samarbejde. Det har stået sin prøve nu i over et år i Norge, og det forlyder fra alle partierne, at ingen af dem har fortrudt det. Den begivenhed, at Norge fik regeringsskifte, måtte jeg naturligvis føle som en bekræftelse på det rigtige i det initiativ, jeg havde taget.
I søndags var der valg i Sverige. Det kunne ikke direkte føre til regeringsskifte, fordi det var et amts- og kommunevalg, men tendensen var tydelig nok. Socialdemokratiet, der ligesom i Norge i en menneskealder har haft regeringsmagten, gik stærkt tilbage, og de liberalt-borgerlige partier gik frem, og det skyldtes vel at mærke, at de havde etableret et samarbejde og en borgfred imellem de forskellige ikke-socialistiske partier. Der er meget, der tyder på, at Sverige ved næste valg, som måske endda er blevet fremskyndet ved den liberale sejr i søndags, oplever at få en regering, der ikke er socialistisk.
Den liberale vind, der blæser over vore nabolande, kan vi også mærke herhjemme. Socialdemokratiet er på retur, det viser kommunalvalg og alle mulige opinionsundersøgelser, og det ville da være ringe, om de liberale partier i dette land var så selvtilstrækkelige eller partiegoistiske, at de ikke formåede at tage den mulighed op, som her tegner sig.
Venstre står i en situation, der gør det naturligt, at vi prøver at formidle et samarbejde. Det er det, vi er begyndt på. Det var det, vort initiativ gjaldt. Det er det, vi skal følge op.
Anti-inflationspolitik
Det næste initiativ, der kan nævnes, drejer sig om den økonomiske politik og inflationsbekæmpelsen.
Det økonomiske oplæg, som blev drøftet på landsmødet i fjor, kom til at sætte sit

præg på årets politik. I åbningstalerne stillede den radikale ordfører og Venstres ordfører en række punkter op, som sigtede på en anti-inflationspolitik. En del af de nævnte mål blev også nået. Man gennemførte hjemmel for en mere indgående statistik over erhvervenes indkomster. Venstres ordfører, Ib Thyregod, fik sikret sådanne regler, at loven kunne gennemføres i enighed. Siden vedtoges en lov om indseende med priser, hvor det også var Venstres ordfører, Jens Peter Jensen, der fik sikret et forlig. Det byggede i virkeligheden på, at der kunne skabes enighed mellem Venstre, konservative og radikale .

På Henry Christensens forslag var der i foråret 1965 blevet nedsat et anti-inflationsudvalg. Da dette udvalg fremkom med sin betænkning, fik vi gennemført en folketingsbeslutning om, at der skulle føres en debat, inden folketinget sluttede sit arbejde, og vi fik også vedtaget en dagsorden, der pålægger regeringen at opstille sit ansvarlige skøn over mulighederne for indkomstforøgelser, og det skal ske forud for overenskomstforhandlingerne, altså nu, og endvidere blev det pålagt regeringen at fremlægge et tre-årigt budget for statens drifts- og anlægsudgifter.

I forbindelse hermed kan nævnes Axel Kristensens forslag om bevægelighed på arbejdsmarkedet. Det er ikke gennemført, men det skal nok vise sig at være rigtigt, at spørgsmålet er rejst.

Det radikale forslag om arbejdsaftalenævn vedrørende konflikter på livsvigtige områder stod også i forbindelse med åbningstalernes indkomstpolitiske synspunkter. Det forslag har heller ikke kunnet gennemføres. Regeringen har vendt sig stærkt imod det.

Vigtige forslag gennemført

Igennem flere år har man drøftet brugsforeningsbeskatningen. I maj opnåedes forlig om Venstres forslag, og dermed må det spørgsmål være bragt til løsning.

Forud for en række valg og igennem en række folketingsår har man fra alle sider sagt, at nu måtte man tage fat på boligproblemerne. Det var dog tydeligt for alle, at nogen løsning ikke var i sigte, blandt andet fordi kommunalvalgene nærmede sig. Når de var forbi, ville der næppe være tid tilbage i folketingsåret, og når vi kom ind i dette halvår, hvor der skal føres overenskomstforhandlinger, var alle på det rene med, at spørgsmålet igen måtte skydes ud i en uvis fremtid. Derfor var det nødvendigt at prøve at sætte det i gang. Vi ventede længe, men i begyndelsen af december gjorde Venstre det til en betingelse for at drøfte

finanspolitiske forholdsregler, at man fik fastlagt en ordning af boligproblemerne. Da de radikale sluttede sig til kravet, var det nok lige ved, at regeringen havde udskrevet valg, men den besluttede sig i stedet til at gå i forhandling.

Boligforliget havde vi gerne ønsket lidt mere præget af vore synspunkter, men det betyder dog et skridt henimod et frit og normalt boligmarked dér, hvor der stadig er restriktioner, og vi kan da også pege på nogle områder, hvor vi fik gamle ønsker opfyldt. Jeg nævner blandt andet loven om selvejerlejligheder. Det var Finn Poulsen, der først førte denne tanke frem på Venstres landsmøde i 1961. Licitationsloven er et andet eksempel.

Efter boligforliget gik vi, som vi havde lovet, ind i en drøftelse af skatter og afgifter. Vi fik opfyldt de krav, vi kom med. Det drejede sig især om fem ting:

1. Ejendomsskatterne blev holdt fast på for et år at skulle svare til provenuet af den 12. alm. vurdering, således at den 13. alm. vurdering ikke fik lov at slå igennem. Det er klart, at Venstre vil følge denne sag op, når folketinget samles igen.
2. Formueskattegrænsen blev sat op fra 90.000 til 200.000 kr., og satserne aftrappet op til 600.000 kr.
3. Statsbudgettet begrænsedes med 125 miil. kr.
4. Benzinafgiften blev ikke forhøjet.
5. Forhøjelsen af aktieselskabsbeskatningen (165 mili. kr.) blev ophævet.

Sammen med de konservative foreslog Venstre, at brødkornsordningen blev videreført. Både husmands- og landboforeninger støttede, men forslaget blev ikke gennemført.

Der kunne nævnes endnu en række initiativer fra det forløbne folketingsår, bl. a. foreslog Anders Andersen i april, at der blev udnævnt en markedsminister. Indtil for et par uger siden afviste statsministeren dette, og bestemt også udenrigsministeren, men forleden i en belejlig stund fik vi en markedsminister. Det var for øvrigt også Anders Andersen, der for et år siden pegede på, at man burde søge at få et eller flere af de skandinaviske lande med til at søge tilslutning til Fællesmarkedet.

I foråret foreslog vi en markedsdebat, og Per Møller stillede krav om en høring af de europæiske ambassadører.

Så sent som i onsdags kom et svar fra finansministeren på spørgsmålet om, hvordan man kunne indrette en mere rimelig beskatning af indkomststigninger. Initiativet var Jens Fogeds, og det er et spørgsmål, som må løses, uanset hvordan det går med

skattereformen.

Erhvervenes problemer

Jeg nævner disse resultater fra året, der gik, men vi skal ikke glemme, at store og påtrængende problemer for erhvervene blev ladt uløste tilbage. Hele markedsspørgsmålet har afgørende sider, som vender over mod erhvervenes muligheder for at sikre

befolkningen høj beskæftigelse og et godt udkomme. Dette og hele inflationsproblemet har stor betydning for alle grene af dansk erhvervsliv.

Men ingen kan i disse år tale om dansk erhvervspolitik uden at hæfte sig særligt ved de alvorlige vanskeligheder, udviklingen påfører dansk landbrug. Mange af disse vanskeligheder har landbruget fælles med andre eksporterhverv, men herudover møder dansk landbrug hindringer for sin eksport, en konkurrence med andre landes statskasser, der må føles urimelig, og som i virkeligheden rammer hele det danske samfund.

Vi er i alle dele af vort samfund i virkeligheden medinteressenter i dansk landbrugs eksport og valutaindtjening. Den er med til at skabe det grundlag, som også udviklingen i andre erhverv bygger på. Går landbrugseksporten godt, så skaber det også friere vilkår, økonomisk og valutarisk, for andre erhverv, og går den dårligt, så er det hele det danske samfunds valutariske muligheder, der svækkes. Vi er på samme måde også alle medinteressenter i, at landbrugets produktionsapparat kan bevare sin styrke og effektivitet med sigte på den dag, da friere forhold må komme. Ingen i det danske samfund kan være interesseret i, at dansk landbrugs produktionsapparat er nedbrudt og udslidt den dag, det skal være et vældigt aktiv for os i det store europæiske marked.

Ingen glæder sig over, at de midlertidige foranstaltninger for landbruget er nødvendige, Vi så vist alle hellere, at de indre og ydre vilkår var sådan, at de kunne undværes. Men de er nødvendige og vil foreløbigt være det.

Venstre vil, at den fremtidige landbrugspolitik skal bygge på familiebruget. Mange af bedrifterne skal imidlertid tilpasses udviklingen for at kunne give fuld beskæftigelse og dermed komme op på den nødvendige produktionseffektivitet. Derfor er der behov for en landbrugslovgivning, som kan danne en mere smidig ramme om de kommende års udvikling. Der må fastsættes en rimelig sammenlægningsgrænse med mulighed for at dispensere i særlige tilfælde, ligesom der må gives mulighed for samdrift af flere

ejendomme.
På den anden side må Venstre fastholde, at en vis begrænsning af sammenlægninger både er hensigtsmæssig og ønskværdig navnlig set fra landbrugets side.
Det er ikke godssamlinger, vi ønsker at skabe. Vi ønsker, at den enkelte bruger får større frihed til selv at afgøre sin ejendoms muligheder. Det er ikke uniformering af brugsstørrelserne, vi ønsker. Et landbrugs levedygtighed måles ikke alene i hektarer. Derfor bør landbrugslovene være et tilbud, en mulighed, der kan udnyttes efter behov. Efter vor mening vil der også fremtidigt være behov for landbrug af alle størrelser.
Vi beklager, at revisionen af landbrugslovene ikke kunne gennemføres i forsommeren, da der for os at se kun manglede et par dages sagligt arbejde dermed. Det ønskede regeringen ikke trods Venstres forslag om at afkorte tingets sommerferie med nogle dage. Den ville vente til efteråret. Vi må straks efter folketingsårets start efterlyse, at dette arbejde nu gøres færdigt. Intet erhverv kan være tjent med den unødvendige usikkerhed, som følger med, at en lovgivning, der griber dybt ind i dets virke og udbygning, forsinkes.
Tillægspension til alle
På det sociale område har Venstre arbejdet for en administrativ forenkling og en moderne sociallovgivning. Vi stiller forventninger til den socialreformkommission, som på Venstres initiativ blev nedsat.
Venstre undlod i sin tid at stemme for ATP-ordningen, fordi den ikke kom til at omfatte alle. Vi fandt det helt urimeligt, at mange af de folk, der gør en arbejdsmæssigt stor indsats for en ofte urimelig lav indtjening - det gælder f. eks. de mindre erhvervsdrivende - ikke kunne få andel i dette sociale gode. Jeg tror, at tiden nu er kommet, hvor hele spørgsmålet om en overbygning på folkepensionen bliver aktuel. Vi må i denne forbindelse drøfte, om den inden for visse grænser skal sættes i forhold til den enkeltes indkomst.
I torsdags fremførte jeg tanken i en fjernsynsdiskussion, og statsministeren erklærede sig enig. Det er måske en af de ting, vi burde kunne løse i den kommende folketingssamling.
Uddannelsen
Vi er i den by, hvor landets tredie universitet netop er kommet i gang, og vi ønsker

Odense til lykke dermed.
Forskning og uddannelse er en vigtig del af samfundshelheden, og de krav, der stilles på dette område, vokser så hastigt, at både den enkelte og samfundet må anvende flere penge og kræfter på uddannelse, end man gjorde, og end man behøvede, tidligere.
Derfor er det også vigtigt med en god almen grunduddannelse. Folkeskoleloven af 1958, som trådte i kraft i 1959, har i løbet af de 6-7 år, den har været gældende, dannet rammen om en stærk og lykkelig udvikling. Realafdelinger og ikke mindst 8., 9. og 10. klasser er blomstret frem i et omfang, som vist ingen havde turdet vente. Danmarks lærerstand har gjort et udmærket arbejde med disse klasser. I dag er undervisningsmulighederne for de unge mangedoblede; det er godt, og det må gå videre den vej. Praktisk talt alle unge fortsætter efter det 7. skoleår med en eller anden form for undervisning, og når det er lykkedes at komme til et så godt resultat ad frivillighedens vej, kan jeg ikke se nogen grund til netop nu at udvide undervisningspligten. Lad os øge mulighederne, men lad friheden råde. Det må også være sådan, at efterskoler og højskoler kan beholde deres plads i rækken af undervisningstilbud.
I den forbindelse nævner jeg, at Venstre i mange år har ønsket at få ændret bestemmelserne for Ungdommens Uddannelsesfond.
Støtten herfra uddeles i virkeligheden på grundlag af forældrenes skattepligtige indkomst, og det fører ofte til iøjnefaldende uret færdigheder. Voksne unge, der er gamle nok til at øve militærtjeneste og til at stemme ved valgene, må også kunne behandles som selvstændige mennesker, uafhængigt af deres forældre.
Støtten til uddannelse må kunne nå alle, lige meget hvilken ordnet uddannelse, det drejer sig om, og for at støtte de unge lige, har vi allerede for år tilbage foreslået, at en hovedvægt af støt ten lægges over på lån, således at der ved siden af en legatmasse bliver adgang til lån som en ret for alle under uddannelse. Herved ville den unge, som skaffer sig en uddannelse, han siden skal kunne leve af, og den unge, der begynder en bedrift, han siden skal kunne leve af, blive mere ligestillede. De investerer i fremtiden. En sådan ordning vil appelere til den enkeltes ansvarsfølelse, og den kunne administreres mere ligeligt og retfærdigt end den nuværende ordning. Det skal tilføjes, at det vil ikke blive billigere for det offentlige, for det vil betyde, at store beløb skal stilles til rådighed, og hvis de gøres rentefri eller rentebillige, betyder det

naturligvis en reel udgift for staten.

SKATTEPOLITIK

Venstre skal være et aktivt parti, der tegner en politisk linie. Vi kan ikke klare os med at sidde på tilskuerpladserne og kommentere. Vi kan ikke nøjes med at være afventende. Derfor har vi også på hvert eneste landsmøde i de senere år opridset politiske synspunkter. Vi kan glæde os over, at de har interesseret også langt uden for Venstres rækker og præget de politiske resultater.

Igennem flere år har det været Venstres formulerede skattepolitik, at skatteordningen ikke måtte straffe flid og opsparing. Derfor ville vi - hedder det i Venstres program, vedtaget i 1963 efter behandling på to landsmøder - forskyde "skattetrykket bort fra indkomst, arbejde og opsparing over mod skat på forbrug". Hensigten er, at "de direkte indkomstskatter kan mindskes, og indkomstbeskatningen i det væsentlige omdannes til proportionalskat".

Det er de ord fra programmet, som det økonomiske udvalg har søgt at omsætte i det skatteoplæg, som er lagt frem til drøftelse ved dette møde. Der er talt skattereform i lange tider. Det er klart, at der vil blive talt meget om skat i den kommende tid. Det må være rigtigt, at Venstres landsmøde drøfter Venstres stilling til en række skatteproblemer, således at vi går noget mere i enkeltheder, end vi har gjort de tidligere år. Men linien er uforandret.

Man vil se, at vi har formuleret nogle retningslinier og gjort det ud fra nogle forudsætninger.

Der er ingen tal og skatteskalaer i dette oplæg. Det er intet skattelovsforslag og skal ikke være det. Et landsmøde skal ikke tage stilling til enkelte lovgivningsparagraffer. Det må være folketingsgruppens sag. Men landsmødet kan afstikke Venstres kurs og drøfte de hovedlinier, man skal følge. I det program, vi vedtog i 1963, var der selvfølgelig heller ikke tal og procenter.

Vi har i udvalget lavet en del regneeksempler, der viste os, at det, vi lægger frem, kan hænge sammen, og at man kan skabe social balance. Det fremgik også, at en merværdiafgift på 10 % ikke kan føre til målet. Hvis man vil nå til en virkelig skatte reform, som flytter skattetrykket over på forbruget, må der en generel vareafgift til. Blandt de muligheder, der er for en vareafgift, må en merværdiafgift være at foretrække, fordi den er neutral over for forskellige varegrupper, og fordi man kan friholde erhvervsinvestering og eksport.

En merværdiafgift på 10 % vil give alt besværet med momsen, men ikke nogen skattereform. De første 10 % går nemlig stort set til at afløse en-gros-oms og til sociale kompensationer for meget begrænsede grupper af befolkningen. Det er først procenterne over 10, der giver mulighed for en virkelig omlægning. Socialdemokratiet har lagt sig fast på en kildebeskatning og en 10 % moms.

En kildeskat betyder ikke en skattereform, og en 10 % moms vil blot betyde, at man kan flytte den nuværende bundgrænse for statsindkomstskat fra 7000 kr. for forsørgere et par tusinde kr. op og proportionalstrækket ligeledes fra 22.000 til 24.000 kr. Sådan kan pengene f. eks. fordeles, og vi har forstået, at det er meningen. Det er ikke engang en ajourføring af skalaerne.

Hvis vi går til en højere moms-procent, kan vi nå til en virkelig reform. Det ligger indenfor mulighederne at flytte bundgrænsen op til 20.000 kr. , altså at afskaffe direkte statsskat for de fleste, og at hæve proportionalskattestrækket så langt, at det bliver det dobbelte af en almindelig lønmodtagerindkomst. Det vil altså bl. a. betyde, at hvis både mand og kone har indkomst, så kan de i almindelige tilfælde blive inden for proportionalområdet. De ryger ikke op i en højere skatteprocent, fordi de begge har indtægt. Akkurat det samme gælder naturligvis alle andre, også det ægtepar, der i fællesskab oparbejder en indkomst i egen virksomhed. Hvis man afskaffer statsskatten for de fleste, bortfalder for dette område problemer om kildeskat og fradragsret.

Det er stadig klart, at man kan flytte om med tallene, men ikke vilkårligt, for der skal være balance i det. Der ligger ikke i forslaget noget som helst i retning af at lette nogen for skat. Det er ikke et forsøg på at lette f. eks. de højeste indtægter, og det vil heller ikke ske. En skattelettelse kan kun komme, hvis statens andel sættes ned, og det tør vi ikke love uden videre, eller hvis man flytter noget af byrden fra én gruppe til en anden, og det har vi ikke foreslået.

Dette udkast sigter ikke til at lette, men til at omlægge skatten, således at den kommer til at hvile mere på forbruget. Det giver mulighed for mere retfærdighed, og det friholder opsparing.

En skattepligtig indkomst på 20,000 kr. er i dag belastet med 2.730 kr. i statsskat og med kommuneskat og med bidrag til sociale formål og med ca. 500 kr. i en-gros-oms. Hvis vi lægger en merværdiafgift på, vil den belaste indkomsten med et beløb, svarende til procenten. Vi har brugt finansministerens beregninger fra moms-udvalget

med hensyn til, hvor stor denne belastning bliver, og det lader sig gøre at afbalancere denne moms-belastning meget nøje med skattelettelser og kompensationer både for denne indkomstgruppe og for alle andre. Jo højere moms, jo højere lettelse - det hænger sammen og kan gøres uden uretfærdighed.

Folketingsgruppens skatteordfører, Jens Foged, vil om et øjeblik nærmere belyse oplægget.

Tanken var så i øvrigt, at dette oplæg, som er drøftet i to hovedbestyrelsesmøder, hvortil folketingsgruppen også var indkaldt skulle indgå i drøftelserne her. Med den tilslutning og de indvendinger og de tilføjelser, som måtte komme frem, må oplægget s

gå til folketingsgruppen, som jo må omsætte retningslinierne i praktisk politik.

FLERE VÆLGERE STEMMER EFTER OVERBEVISNING

Vi har, som jeg flere gange har nævnt, i de senere år givet Venstres landsmøder et mere politisk retningsgivende præg.

Det siger noget om, at vi inden for Venstre finder det naturligt, at vor politik - og de principielle politiske beslutningsr bygger på et bredt fundament. Det siger også noget om: et Venstre er et parti, der ønsker indflydelse, hvad enten vi er opposition eller regering. Vi har adskilligt at kritisere den nuværende regering for, og det undlader vi da heller ikke at gøre. Men et moderne liberalt parti klarer sig ikke ved blot at være kritisk og negativt. Vort programarbejde og de senere års udtalelser om konkrete spørgsmål er et udtryk for, at Venstre har en anden og, synes vi, bedre løsning af tidens problemer end Socialdemokratiet. Venstres formulerede politik danner det liberale alternativ til regeringens politik.

Jeg tror, det er vigtigt, at denne politiske aktivitet inden for Venstre fortsætter og forstærkes. Af hensyn til Venstre selv, men også af hensyn til de krav, som vælgerne i dag sti-lier til en politisk oplysning.

Det, man kalder propaganda i gammeldags forstand, taler ikke længere på samme måde som tidligere til danske vælgere. Der er flere og flere, der søger en mere dybtgående politisk oplysning. Det gælder - heldigvis - ikke mindst de unge vælgere. Tidligere var det nok i høj grad sådan, at man tog stilling efter, hvad man var, og hvilket miljø man bevægede sig i. Var man arbejder, ja så var man socialist. Sådan er det ikke længere, i hvert fald ikke nær så udtalt. Der er sket et vælgermæssigt opbrud, en ændring i de politiske traditioner. Vi ser da også, at Venstre gennem de

senere år har kunnet vinde langt mere end hundredtusinde stemmer i byerne og ikke mindst i de største byer, hvor Socialdemokratiet traditionsmæssigt var dominerende. Omvendt har Socialdemokratiet kunnet gå frem steder, hvor vi før var de dominerende.

Denne udvikling skyldes naturligvis flere ting, men først og fremmest, at vælgerne i langt højere grad nu stemmer efter overbevisning, hvor de før stemte efter tradition. Det er en udvikling, vi glæder os over. Samtidig er det klart, at den stiller større krav til de politiske partier. Vi vil fra Venstres side søge at honorere dem.

DE KOMMUNALE VALG

Denne udvikling, eller skal vi sige denne vælgermæssige udjævning, som det jo også var, fortsatte for Venstres vedkommende ved de kommunale valg i marts. Jeg skal ikke forsøge nogen landspolitisk vurdering af de kommunale valg. Det ville også være forkert at gøre det. Men jeg udtrykker min glæde over, at det atter blev bekræftet, at Venstres moderne liberale politik taler til mange i byerne. Det gælder ikke mindst i hovedstaden de største provinsbyer og forstæderne. Venstre fik ved de kommunale valg i marts ikke færre end 15 borgmestre. Det var 5 flere end i 1962.

Kommunalvalgene viste os, at Venstre i dag har en større fast kerne af byvælgere, end vi har haft før, og det glæder vi os over. Det giver en god baggrund for vort videre arbejde.

Jeg takker alle Venstres tillidsmænd for den indsats, der blev øvet forud for de kommunale valg i marts. Den var mange steder beundringsværdig stor og simpelthen en forudsætning for valgets resultat.

Socialdemokratiet efter kommunalvalget

Normalt plejer vi at sige, at kommunalvalg ikke har eller kan have landspolitiske konsekvenser. Men helt uden virkning i landspolitikken blev de kommunale valg nu ikke.

Det er i hvert fald helt klart, at det var et andet, et skræmt Socialdemokrati, vi havde for os efter kommunalvalget. Det, der havde skræmt, var naturligvis Socialistisk Folkepartis fremgang. Med halv velsignelse fra partiledelsen oprettede man den lidt løsgående oprørsorganisation, Socialdemokratisk Samfund. På et vist tidspunkt syntes denne organisations virksomhed at være uden for kontrol, men dette problem er vist klaret. Ved Socialdemokratiets møde i september begyndte indbindingsperioden .

Socialdemokratiets forskrækkelse over SF's fremgang har bevirket, at partiets linie er blevet mere socialistisk. Det er også helt klart, at den modvilje over for samarbejdet med SF, man talte så meget om før folketingsvalget, nu er kølnet, i hvert fald i de ledende politikeres udtalelser. Aksel Larsen har i dag en indflydelse i dansk politik langt over, hvad hans mandattal berettiger til.

Nu er stærke socialdemokratiske udtalelser naturligvis ét, de politiske realiteter på Christiansborg kan dog ligefuldt blive noget andet. Og det er naturligvis dem, Socialdemokratiet skal dømmes på. Alligevel vil jeg beklage, at regeringspartiet på forhånd har skabt et forhandlingsklima, der ikke lover godt for arbejdet på Christiansborg. Hvis regeringen med sine udtalelser sigter på et valgprogram, - nuvel, så forstår vi bedre partiets holdning. Et valg nu vil vi hilse med glæde. Men hvis regeringen ikke har dette sigte, men virkelig ønsker reformer gennemført, må dens holdning og oplæg beklages.

Venstres stilling til denne regering er klar: vi ønsker den skiftet ud med en liberal. På den anden side må vi foreløbig erkende, at regeringen har kunnet sikre sig flertal, og at spørgsmålet valg eller ikke valg derfor kun afgøres af den selv. Under disse vilkår vil Venstre naturligvis som opposition være med til at præge lovgivningen. Vi forhandler også gerne med regeringen, men vi ser ingen fornuft i forhandlinger, hvis regeringen i et forsøg på at besværge SF-bevægelsen vil diktere.

DET PRAKTISKE SAMARBEJDE

Ved vort landsmøde i København sidste år havde jeg en slags overskrift over min politiske indledning. Det var ordene sammenhold, sammenhæng og samarbejde. Jeg pegede på nødvendigheden af sammenhold inden for Venstre, af sammenhæng i politik og af samarbejde mellem de partier, hvis mål er en liberal politik.

Vi mangler stadig sammenhæng i den politik, der føres herhjemme. Vi mangler også sammenhæng i den økonomiske politik. Venstre anser det for vigtigt fortsat at arbejde for, at denne sammenhæng kan skabes. Kun derigennem kan vi udnytte velstandssamfundets rige muligheder.

Om samarbejdet mellem de partier, hvis tankegang er liberal, har jeg talt. Jeg vil blot understrege, at uanset hvor vanskeligt det kan være at skabe det, er det nødvendigt. Et samarbejde betyder på ingen måde, at man skal opgive sig selv. Frie, selvstændige partier i et samarbejde - det er det, vi skal stræbe efter. Vi skal ikke kunstigt forcere noget frem.

Hvad vi derimod skal gøre, er at søge at koordinere i den praktiske politik. Det har vi gjort på Christiansborg i sidste folketingssamling. Jeg håber og tror, at vi også kan gøre det i den samling, der begynder den 4. oktober. Det vil vi yde vort bidrag til, og det vil tælle mere end nok så mange udadvendte resolutioner, hvis vi kan vise, at der i den praktiske politik egentlig kun er lidt, der skiller de liberale partier.

Det første af de ord, jeg nævnte, sammenholdet, gælder naturligvis også for samarbejdet mellem de liberale partier, men først og fremmest er det vendt indad mod os selv.

Intet dansk parti har vel som Venstre været ude for splittelse og uro. Vi har i partiets rækker ofte fundet individualister, der gennem deres udtalelser gav vore modstandere rigelig næring.

På trods af dette har Venstre jo alligevel klaret sig ganske godt. Jeg ønsker, at der altid vil være plads for individualisterne inden for Venstre. Dem vil vi ikke undvære. Men jeg vil samtidig udtrykke håbet om, at sammenholdet altid vil være i Venstrefolks tanke. Vi har vel undertiden oplevet, at Venstre er blevet svækket, fordi man mere tænkte på at markere uenighed end på sammenholdets betydning. Jeg håber, at man kan finde den vej, der på én gang sikrer individualismen og alligevel ikke svækker Venstres muligheder, sådan som det er sket, når enkelte har sat deres personlige interesser over ønsket om Venstres fremgang og styrke.

Jeg ved, at ord om idealisme kan virke fremmed for en del af dem, der mest er optaget af aktuelle afgørelser. Men jeg tror alligevel, at der i Venstre er tusinder, for hvem vort parti er mere end en bevægelse. Der er også mange, der føler kærlighed til vort parti, som kun ønsker det fremgang, og som gerne lægger deres egne interesser til side for at styrke det.

For mig er der ingen tvivl om, at Venstre - Danmarks liberale parti - har muligheder i fremtiden. Jo mere, vi kan arbejde sammen, godt og loyalt, jo mere vi vil ofre, jo sjældnere vi falder for fristelsen til at gøre det vanskeligt for hinanden, jo lettere kan disse muligheder nås. Jeg håber, at vi også vil have det i tankerne i den kommende tid.